

CARL SMULDERS (1863-1934)

De musicus en auteur Carl Smulders werd geboren op 8 mei 1863 in de Sint Pieterstraat in Maastricht. Wie was deze 'uomo universale', die niet alleen componeerde maar ook romans, gedichten en essays schreef en ook nog een uitstekende 'technicus' was? Zijn ouders waren rasechte Amsterdammers, die domicilie hadden gevonden in Maastricht, waar zijn vader een pianohandel begon. Hij bouwde ook piano's. Zo kreeg jonge Carl zijn fascinatie voor de techniek van de piano en voor de muziek welhaast met de paplepel ingegoten. Tijdens zijn schooljaren op de Gemeentelijke HBS kreeg hij zijn eerste pianolessen en begon hij ook heel bescheiden composities te schrijven. Aan een carrière als componist of musicus dacht hij überhaupt niet; ingenieur, dat wilde hij worden, maar... het bloed kruipt waar het niet gaan kan en zo liet de 15-jarige Carl zich in 1878 aan het Luikse Conservatoire Royal de Musique als "spoorstudent" inschrijven. Dagelijks ging hij met het boemeltreintje naar Luik.

In 1886 kreeg Smulders van de jury van het conservatorium de gouden medaille voor piano uitgereikt voor zijn eindexamen werk: zijn eerste pianoconcert in a-klein.

Hij werd kort nadien docent harmonieleer aan het Luikse muziekinstituut; bij zijn collega's stond hij bekend als een 'pianiste par excellence'. Samen met zijn goede vriend, de jong gestorven componist Guillaume Lekeu (1870-1894) won hij in 1891 een (gedeelde) tweede prijs tijdens het concours voor de Brusselse Prix de Rome. In dat jaar liet hij zich tot Belg naturaliseren, zodat hij aan een compositiewedstrijd mee kon doen met zijn cantate 'Andromède' voor koor, solo's en orkest.

Rond 1900 had Smulders een uitstekende naam als musicus en componist verworven met goed relaties in het Nederlandse en Belgische muziekleven. Hij was muzikrecensent voor het tijdschrift 'Le Diapason', schreef voor een belangrijke krant in Brussel en had tal van leerlingen onder wie Benoit Franssen. Hij was bevriend met dirigent Henri Hermans (1883-1947) en eerst en vooral met de Amsterdamse classicus Alphons Diepenbrock (1862-1921). Dat was een vriendschap voor het leven, zoals blijkt uit de uitvoerige correspondentie tussen beiden over tal van toentertijd aandacht vragende thema's als het naturalisme en het symbolisme of de Beweging van Tachtig. Smulders was een leidsman voor de Amsterdamse intellectueel. Diepenbrock was als autodidact in de muziek namelijk nogal onzeker over zijn compositorische talent.

Beide componisten droegen werken aan elkaar op. Diepenbrock verwierf als componist langzaam maar zeker grote bekendheid, anderzijds was hij het ook die Smulders' werk introduceerde bij grote Nederlandse symfonieorkesten en hun dirigenten, zoals bij de legendarische dirigent Willem Mengelberg (1871-1951). Smulders werd in 1896 uitgenodigd zijn tweede pianoconcert zelf uit te voeren in Amsterdam met het Concertgebouw Orkest o.l.v. Mengelberg. In zijn geboortestad voerden de 'Mastreechter Staar' o.l.v. Peter Gielen en het Maastrichts Stedelijk Orkest o.l.v. Henri Hermans regelmatig werk van hem uit.

In 1902 trouwde hij met Anna Maria Fouquet (1861-1941), dochter de bekende Maastrichtse arts Fouquet. Het huwelijk bleef kinderloos en strandde in 1911 tot groot verdriet van de componist.

Toen in 1914 de Eerste Wereldoorlog uitbrak, ontvluchtte Smulders zijn geliefde Luik en trok bij familie in in Nijmegen. Hij vestigde zich een jaar later metterwoon op het adres Hubertuslaan (nr. 3) en zette zich in de oorlogsjaren vooral in voor de vele Belgische vluchtelingen in de neutraal gebleven Limburgse hoofdstad door lezingen en concerten te organiseren. Voorts introduceerde hij de muziek van de in Luik geboren César Franck (1822-1890) in ons land. In de oorlogsperiode werkte hij mee aan de technische ontwikkeling van een nieuw klavier van de Belgische ingenieur/componist Pierre Hans. Na de oorlog (1920) concerteerden beiden voor de Belgische koning met eigen composities op het zogenoemde 'Hansklavier' in het Koninklijk Paleis in Laeken. Smulders trad in de daaropvolgende jaren niet meer in het openbaar op en componeerde in de jaren 1932-1933 nog twee werken voor mannenkoor. Zijn oeuvre omvat symfonische werken, concerten, kamermuziek, cantates, koren en een groot aantal liederen. Niet veel van zijn werk is ook uitgegeven. Muzikaal was zijn stijl (laat)romantisch te noemen met invloeden van de muziek van Richard Wagner, César Franck en Edvard Grieg. In de veranderingen in zijn lyrische stijl treedt een accentverschuiving op van de Duits-Wagneriaanse naar Frans-georiënteerde composities. Smulders had een bijzonder literair talent en schreef vier Franstalige romans.

Op 21 april 1934 stierf Carl Smulders in zijn Luikse woning aan de gevolgen van een leveraandoening. In alle stilte werd hij begraven op de Luikse begraafplaats Robermont.